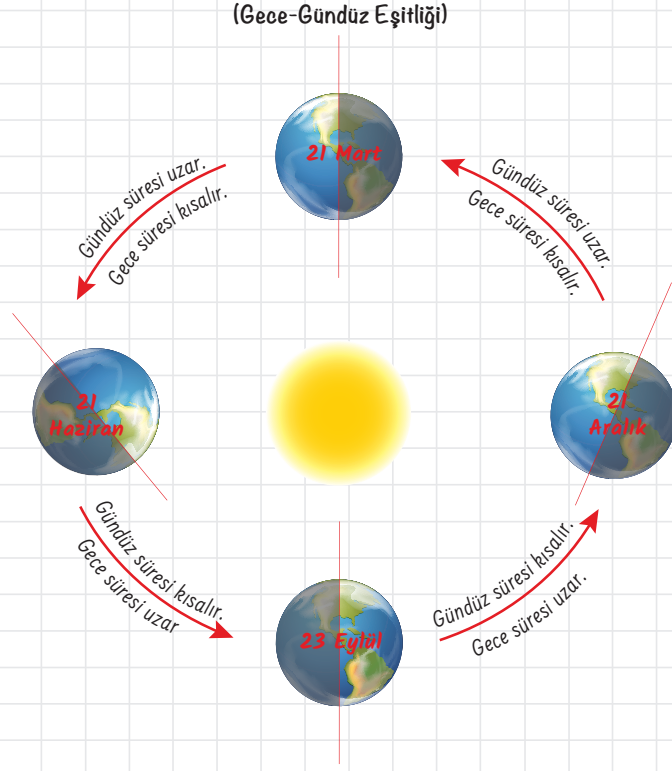

2022 - 2023
GYGK
COĞRAFYA TEKRAR

TÜRKİYE'DE ÖZEL TARİHLER

21 Haziran Solstisi (Yaz Gün Dönümü)

- ↳ Türkiye güneş ışınlarını yıl içerisinde alabileceği en büyük açı ile alır.
- ↳ Türkiye'de yaz mevsimi yaşanır.
- ↳ Türkiye'de yıl içerisindeki en uzun gündüz, en kısa gece süresi yaşanır.
- ↳ Türkiye'de cisimlerin yıl içerisindeki en kısa gölge boyları oluşur.
- ↳ Bu tarihten sonra gündüz süresi kısaltmaya başlar ve 21 Aralık'a kadar kısalma devam eder.

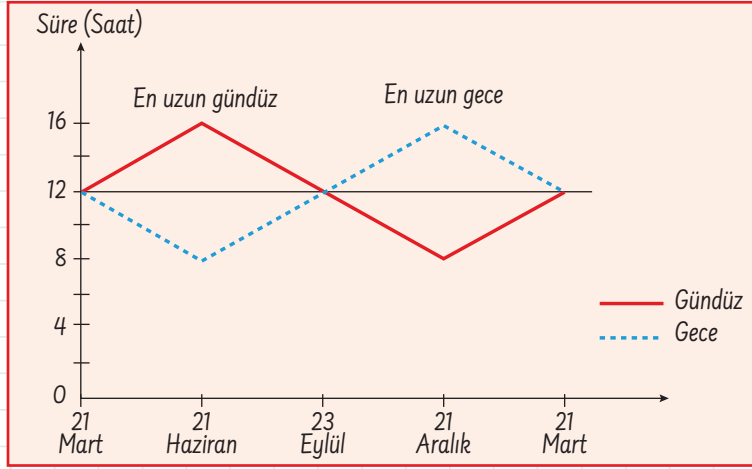
21 Aralık Solstisi (Kış Gün Dönümü)

- ↳ Türkiye güneş ışınlarını yıl içerisinde alabileceği en küçük açı ile alır.
- ↳ Türkiye'de kış mevsimi yaşanır.
- ↳ Türkiye'de yıl içerisindeki en uzun gece, en kısa gündüz süresi yaşanır.
- ↳ Türkiye'de cisimlerin yıl içerisindeki en uzun gölge boyları oluşur.
- ↳ Bu tarihten sonra gece süresi kısaltmaya başlar ve 21 Haziran'a kadar kısalma devam eder.

21 Mart-23 Eylül Ekinoksu

- ↳ Dünya'da gece-gündüz eşitliği yaşanır. (12 saat gece - 12 gündüz)
- ↳ Aynı boylam (meridyen) üzerindeki noktalarda güneş aynı anda doğar ve aynı anda batar.
- ↳ 21 Mart'tan sonra gündüz süresi 12 saati aşar ve gündüz süresinin uzaması 21 Haziran'a kadar devam eder.
- ↳ 23 Eylül'den sonra gece süresi 12 saati aşar ve gece süresinin uzaması 21 Aralık'a kadar devam eder.

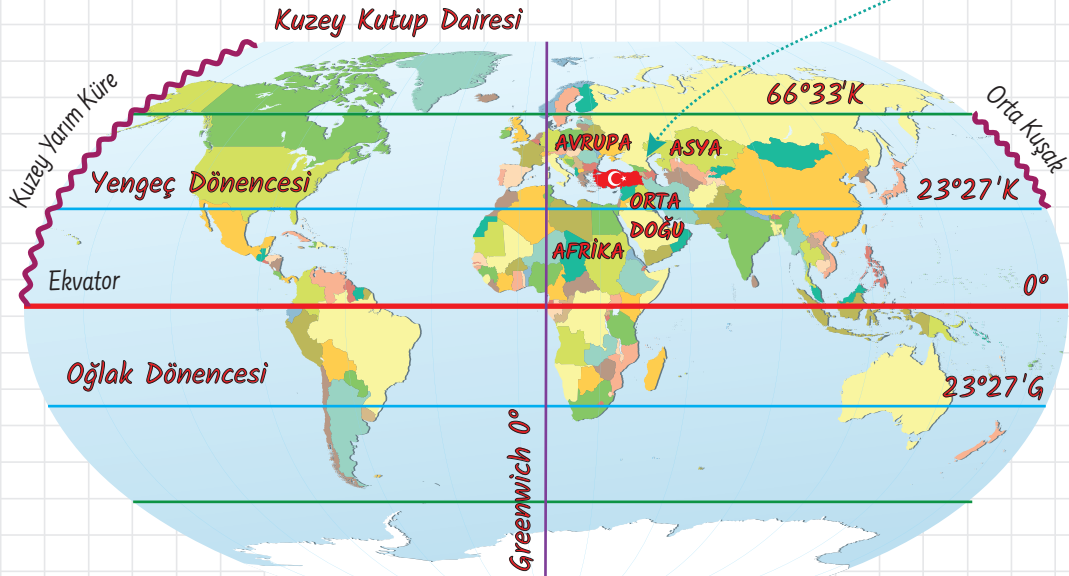

TÜRKİYE'NİN MUTLAK KONUMUNUN SONUÇLARI

Enlem ve boylam ile ilgili özellikler mutlak (matematiksel) konumun sonucudur.

2022 - 2023
GYGK
TARİH TEKRAR

TARİH GENEL TEKRAR SORULARI

1. Türk kelimesi tarihin çeşitli dönemlerinde farklı anlamlar taşımıştır.

Kaşgarlı Mahmut "Divan-ı Lügat-ı Türk" adlı eserinde Türk adının anlamını aşağıdakilerden hangisiyle ifade etmiştir?

- A) Türemek
B) Devlete bağlı halk
C) Törelî, nizam sahibi
D) Güç, kuvvet
E) Olgunluk Çağı

Türk Adının Anlamı

- ✓ Armin Vambery – Türemek
✓ Gerhard Doerfer – Devlete bağlı halk
✓ Ziya Gökalp – Törelî, nizam sahibi
✓ Uygur metinleri – Güç, kuvvet
✓ Çin kaynakları – Miğfer

2. Aşağıdakilerden hangisi, Orta Asya'da Türklere ait en eski kültür merkezidir?

- A) Afanesyevo B) Andronova C) Tagar
D) Anav E) Karasuk

Orta Asya Kültür Merkezleri

- ✓ Orta Asya'nın en eski kültür merkezi
✓ Türklerin en eski kültür merkezi
✓ Orta Asya'da en gelişmiş kültür merkezi

İskitler

- ✓ Atlı göçebe ilk Türk topluluğudur.
✓ "Bozkırın Kuyumcuları" olarak bilinir.
✓ Tomris bilinen ilk kadın hükümdarıdır.

3. Asya Hun Devleti'nde Türk boylarını ilk kez bir bayrak altında toplayan, ilk disiplinli Türk ordusunu kuran ve devleti en geniş sınırlarına ulaştıran hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sulu Kağan B) Attıla C) Mete Han
D) Böğü Kağan E) Mukan Kağan

- ✓ Emevilerin Maveraünnehir Bölgesi'ne egemen olmasının engellenmesi
✓ "Tanrı'nın Kamçısı" ve "Cesur kavimlerin efendisi" unvanlarına sahip olması
✓ Uygurların Maniheizm dinini benimsemesi
✓ I. Köktürk Devleti'nin en parlak dönemini yaşaması

ASYA HUN DEVLETİ

- ✓ Bilinen ilk hükümdarı: Teoman
✓ En parlak dönem: Mete Han

I. KÖKTÜRK DEVLETİ

- ✓ Kurucu: Bumin Kağan
✓ En parlak dönem: Mukan Kağan

II. KÖKTÜRK DEVLETİ

- ✓ Kurucu: Kutluk Kağan
✓ En parlak dönem: Bilge Kağan

UYGURLAR

- ✓ Kurucu: Kutluk Bilge Kül Kağan
✓ En parlak dönem: Moyen-Çur
✓ Maniheizm dini: Böğü Kağan

4. Asya'daki hâkimiyetlerine Köktürklerin son vermesi sonucunda Avrupa'da Bayan Han öncülüğünde kurulan ve İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karluklar
B) İtil-Volga Bulgarları
C) Akhunlar (Eftalitler)
D) Asya Hunları
E) Avarlar

- ✓ Almış Han Dönemi'nde İslamiyet'i benimseme
✓ Toprakları, I. Köktürk ve Sasaniler arasında paylaşılma
✓ İlk teşkilatlı Türk devleti olma
✓ İslamiyet'i benimseyen ilk Türk topluluğu olma

5. Hz. Osman zamanında İslam ordularını Kafkasya'da durduran ve Museviliği benimseyen Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avar B) Kırgız C) Macar
D) Kıpçak E) Hazar

- ✓ Slavları devlet teşkilatlanmasında etkileme
- ✓ Türkoloji Enstitüsü açma
- ✓ Codex Cumanicus isimli bir sözlük oluşturma
- ✓ Yenisey Yazıtları ve Manas Destanı'na sahip olma

6. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ülke hükümdar ailesinin ortak malı olarak kabul edilmiş, aile üyesi tüm erkeklere hükümdar olma hakkı tanınmıştır.

Bu uygulamanın aşağıdaki durumlardan hangisine neden olduğu savunulamaz?

- A) Taht kavgalarının yaşanması
B) Devletin kısa sürede parçalanması
C) Saltanat ve hanedan anlayışının ortaya çıkması
D) Hanedan ailesinin saygınlığının yüksek olması
E) Veraset hayatındaki belirsizliğin sona ermesi

7. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet öncesinde hükümdarların kullandığı unvanlardan biri değildir?

- A) Ay Tengri B) İdikut C) Hakan
D) Sultan E) Kağan

- ✓ **Hükümdarlık Unvanları:** Han, Hakan, Kağan, İdikut, İlteber, İlteriş, Ay Tengri, Kül Erkin, Yabgu, Tanhu, Şanyü

8. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet öncesinde kullanılan hükümdarlık sembollerinden değildir?

- A) Otağ B) Menşür C) Kamçı
D) Nevbet E) Örgin

- ✓ **Hükümdarlık Sembolleri:** Örgin (Taht), Nevbet (Davul), Otağ (Çadır), Tuğ (Sancak), Yarlığ (Ferman), Kılıç, Kemer (Kur), Kamçı (Berge), Yay, Kotuz (Sorguç)

9. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ülke sorunlarının görüşüldüğü meclislere;

- I. toy,
II. kurultay,
III. kengeş

unsurlarından hangileri örnek verilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Diğer Türk Devletlerinde Kurul ve Meclisler

- ✓ Avrupa Hunları → Seçkinler Meclisi
- ✓ Tabgaç Devleti → Nazırlar Meclisi
- ✓ Hazar Hakanlığı → İhtiyarlar Meclisi
- ✓ Peçenekler → Komenton
- ✓ Tuna Bulgar Devleti → Millet Meclisi

10. İslamiyet öncesi Türk devletlerindeki sosyal yapıyla ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) İl – Devlet
B) Budun – Millet
C) Bod – Boy
D) Urug – Sülale
E) Oguş – Halk

11. Aşağıdakilerden hangisi, “kurultay”ın özelliklerinden değildir?

- A) Kağan başkanlığında toplanması
B) Ülke sorunlarının görüşülmesi
C) Törenin oluşmasında etkili olması
D) Üyeleri arasında din adamlarının yer alması
E) Yüksek mahkeme özelliği taşıması

12. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet'ten önce Türk devletlerinde ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezara verilen addır?

- A) Şaman B) Kurgan C) Yuğ
D) Balbal E) Tamu

İslamiyet öncesi Türk devletlerinde;

- ✓ Kişinin mummylanması
 - ✓ Uçmağ (cennet) – tamu (cehennem) kavramları
 - ✓ Ölen kişinin eşyalarıyla gömülmesi
 - ✓ Balbal dikilmesi
 - ✓ Oda şeklinde mezarlar yapılması
- ahiret inancının kanıtıdır.

2022 - 2023
GYGK TÜRKEÇE
TEKRAR

TÜRKÇE GENEL TEKRAR

SÖZCÜKTE VE SÖZCÜK ÖBEĞİNDE ANLAM

Kalıplaşmamış Sözcük Öbekleri (Grupları)

Her sözcüğün bir anlamı olduğu gibi, sözcüklerin bir araya gelerek oluşturduğu sözcük öbeklerinin de kendine özgü anlamı vardır.

Örneğin, "ışık" sözcüğü "cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji" anlamındadır. "Tutmak" sözcüğü de "elde bulundurmak, ele almak" anlamındadır.

Biz bu iki sözcüğü "ışık tutmak" biçiminde bir sözcük öbeği hâline getirir ve "Şiirleriyle gençlere ışık tutuyor." dersek bu söz, "yol göstermek, aydınlatmak" anlamına gelir.

Örnek

Okur için yazmıyorum. Evet, ama okura yazdığım da bir gerçek. Demem şu ki okur için yazmak başka şeydir, okura yazmak başka... Birinde özgürlük vardır. Öteki ise sizin elinizi kolunuzu bağlar, sizi bağımlı kılar. Ben böyle düşünüyorum.

Bu parçadaki altı çizili cümleyle yazar aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Beğenilecek konuları işlediğini
- B) Kendi düşüncesini okurlara benimsetmeye çalıştığını
- C) Okurların beklentilerine göre değil, kendi istediği gibi yazdığını
- D) Toplumunu ilgilendiren konulara değindiğini
- E) Belli bir kitleye seslenmek istediğini

Örnek

Kişiliğimizin oluşup gelişmesinde okuduklarımızın büyük payı vardır. Her yazar, kişiliğimizin temelini ayrı bir taş koyar. Bu, edebiyatın temel işlevlerinden biridir.

Bu parçadaki altı çizili cümleyle, yazarlara ilişkin olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duyuş, davranış özelliklerimizi geliştirip zenginleştirdikleri
- B) Bizi yanlış düşüncelerden uzaklaştırdıkları
- C) Yaşama biçimimizi belirledikleri
- D) Bizi başka insanların dünyasına taşıdıkları
- E) Yaşamı sevme, ondaki güzellikleri görme gücümüzü pekiştirdikleri

Örnek

Bazıları, hikâye kahramanını, yazarın kendisi sanır. Edebiyat içi oyunları, metinler arası göndermeleri, yazarın kurduğu alt metin ilişkilerini görmez. Oysa iyi bir okurun gözü, metnin altını kazar; diğerlerinin bakışlarıysa satırlar üzerinden kendi ezberlerinin boşluğuna akıp gider.

Bu parçada geçen "metnin altını kazma" sözüyle, metne yönelik olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Örtülü anlamları bulmaya çalışma
- B) Başka metinlerle karşılaştırma
- C) Yazılanların gerçekliğini araştırma
- D) Ön yargılardan sıyrılarak okuma
- E) Kusurlu yönlerini ortaya koyma

CÜMLEDE ANLAM

Tahmin

- ➔ Bu topraklarda bir daha güneş doğmayabilir.
- ➔ Bu konuşmadan sonra düşünceleri belki değişmiştir.
- ➔ Bu saatte eve gitmiş olmalı.

Nesnel Yargı

- ➔ Son on yılın en fazla izlenen filmi Fetih 1453'tür.
- ➔ Necip Fazıl Kısakürek, 25 Mayıs 1983'te İstanbul'da öldü.
- ➔ Türkiye'nin nüfusu her yıl %2 oranında artmaktadır.
- ➔ Bu romanda bir tatil kasabasında yaşanan olaylar anlatılıyor.

Öznel Yargı

- ➔ Sembolizm, Cumhuriyet Dönemi'nde yetişen, önemli ve büyük şairler üzerinde etkili olmuştur.
- ➔ Son yirmi yıl, hikâyeciliğimizdeki olumlu gelişme bakımından edebiyatımızdaki en başarılı yıllardır.
- ➔ Halit Ziya gibi büyük bir romancının yarın okunacağını sanmıyorum.

Çıkarım

- ➔ Yazar beş yılda sekiz kitap çıkardı, bu da onun üretici kişiliğini gösteriyor.
- ➔ Şair son eserinde sanatlı ve ağıdalı bir anlatım kullanmış ve 30.000 satmıştır, o hâlde sanatlı anlatım yapan şairler çok satmaktadır.

Neden-Sonuç İlişkisi

- ➔ Elindeki işi bitiremediğinden bir hafta kadar yeni bir iş alamayacağını söyledi.
- ➔ Sınavda heyecanlandığı için bazı soruları yapamadı.
- ➔ Matbaanın bulunmasıyla okuma yazma oranı arttı.
- ➔ Hediye almadım diye bana darılmış.

Amaç-Sonuç İlişkisi

Sonuç bildiren bir yargıyla o sonucun hangi amaçla yapıldığını anlatan bir başka yargıdan oluşan cümlelerdir. Bu ilişki **"-mek / -mak için, -mek / -mak üzere, -mek / -mak amacıyla, diye"** ilgeçleri ya da **"-e , -a"** ekiyle kurulur.

- ➔ Onunla bu durumu bütün ayrıntılarıyla değerlendirmek üzere bir araya geldik.
- ➔ Okula onu görmeye gittim.
- ➔ Biz, şimdi arasında nice mesafeler bulunan iki uçurumda birbirlerine seslerini duyurmak için didinen iki genciz.

Neden-sonuç cümleleriyle amaç-sonuç cümleleri birbirine benzer. Neden-sonuç cümlelerinde neden gerçekleşir ve bunun sonucu ortaya çıkar. Amaç-sonuç cümlelerinde ise sonuç bellidir ama güdülen amacın gerçekleşip gerçekleşmediği belirsizdir:

- ➔ Para kazanmak için yurt dışına gitti. (amaç-sonuç)
- ➔ Parasız kaldığı için yurt dışına gitti. (neden-sonuç)

Koşula Bağlılık İlişkisi

Bir durumun, yargının oluşmasını, gerçekleşmesini, bir diğer yargı ile anlatılan koşulun olmasına bağlayan cümlelerdir. Bu ilişki genellikle **"-se / -sa"** dilek koşul kip ekiyle, **"ise"** ek-eylemiyle **zarf-fiil ekleriyle** (-dıkça , -dikçe) ya da bağlaçlarla sağlanır.

- ➔ Annem sana baktıkça gençlik yıllarını anımsadığını söylüyor.
- ➔ Sinemaya gideceksin ancak önce ödevlerini bitir.
- ➔ Buraya gelirse görüşebiliriz.

Cümle Tamamlama

Her cümle kendi içinde bir anlam bütünlüğüne sahiptir. Cümle tamamlanırken cümlenin bu özelliğine dikkat edilir. Cümlede boş bırakılan yer ya da yerlerin önünde ve sonundaki sözcüklere, sözlere; seçeneklerden anlamca uyum sağlayacak olanlar bulunur.

NOT

Cümle tamamlama sorularında önce boşlukları olan cümleyi dikkatlice okuyalım. Onun anlamını sezmeye çalışalım. Sonra anlamın yüklü olduğu sözcük, söz ya da kavramların altını çizelim. Bunlar, boşlukların önünde ya da sonunda yer almış olabilir. Çıkardığımız anlamı, bulduğumuz anahtar sözcükleri seçeneklerde verilenlerle anlamca uygun biçimde ilişkilendirerek en uygun olanı bulduğumuzda doğru cevabı işaretleyelim. Böyle soruları çözerken boşlukların önünde ya da sonundaki sözcük, söz ya da kavramlar arasında anlamca ilişki kurma taktik ve yöntemini uygulayalım.

Örnek

Hemen her anne babanın, çocuk kanallarını yer yer bebek bakıcısı gibi ---- göz önüne aldığımızda çocukları televizyon izleme ---- uzaklaştırmanın zorluğu daha iyi anlaşılır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) önemsediyini – bağımlılığından
- B) kullandığını – alışkanlığından
- C) bulduğunu – sorunundan
- D) düşündüğünü – amacından
- E) benimsediğini – eğiliminden

Kesin Yargı

Böyle sorularda cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargıların bulunması istenir. Bu yüzden cümlenin dikkatlice okunması ve ipuçlarının bulunması gerekir. Özellikle başta verilen cümle ile seçenekteki yargıların birbiriyle anlamca örtüşen sözcük ya da sözlerini bulmak, bizi doğru cevaba götürür.

NOT

Kesin yargı sorularında önce öncüldeki cümleyi dikkatlice okuyalım. Okurken de cümleden bizi kesin yargıya ulaştıracak verileri taşıyan sözcük, söz ya da kavramların altlarını çizelim. Sonra seçeneklerde altlarını çizdiklerimizle anlamca örtüşecek sözcük, söz ya da kavramları bulup doğru cevabı işaretleyelim. Böyle soruları çözerken öncüde altını çizdiğimiz ve cümleden bizi kesin yargıya götürececek sözcük, söz ve kavramları anlamca birbiriyle örtüşme yöntemini uygulayalım.

Örnek

Tam tahıl ürünü tüketen bireylerin kalp-damar sorunları yaşama riskinin, tahıl miktarı düşük ürünler tüketenlere göre yaklaşık %20 oranında daha az olduğu tespit edilmiştir.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabılır?

- A) Kalp-damar sorunu olanların, tam tahıllı ürünleri tüketmesi gerekir.
- B) Tam tahıllı ürünlerin sağlık üzerindeki etkisi, diğer besinlere göre düşüktür.
- C) Kalp-damar sorunu yaşama riski %20 olanlar, tahıl oranı düşük ürünler tüketmelidir.
- D) Tahıl tüketiminin yarattığı en önemli sorun, kalp damar sağlığında görülmektedir.
- E) Kalp-damar rahatsızlıkları, tüketilen ürünlerdeki tahıl miktarıyla ilişkilidir.

PARAGRAFTA ANLATIM VE ANLAM**Anlatım Biçimleri****1) Açıklayıcı Anlatım Biçimi**

Herhangi bir konuda bilgi vermek, bilinmeyen bir şeyi açıklamak amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Öğretici ve bilgilendirici bir anlatım tekniğidir.

UYARI

Bu tip yazılarda;

- ↳ Bilgi hâkimdir.
- ↳ Öğretmek esastır.
- ↳ Bir konu hakkında akla gelen soruların cevaplanması amaçlanır.
- ↳ Genellikle kurallı cümleler kullanılır. Dolaylı, sanatlı anlatım yoktur.

2) Tartışmacı Anlatım Biçimi

Başkaları tarafından ileri sürülmüş bir düşünceyi veya öneriyi çürütme, okuyucunun kanılarını değiştirme amacı güden yazılarda kullanılan anlatım biçimidir.

UYARI

Bu tip anlatımda;

- ↳ Farklı düşünceler hâkimdir.
- ↳ Karşıt düşünceyi çürütmek esastır.
- ↳ "Diyelim ki, kabul edelim ki" gibi sözlerle karşıt düşünce söylendikten sonra çürütülür.
- ↳ Soru cümleleri ve devrik cümleler kullanılabilir.
- ↳ Yazar, karşısında biri varmışçasına samimi bir üslup kullanır.

3) Betimleyici Anlatım Biçimi

Duyularımızla algıladığımız ayrıntıları, ayırıcı özellikleriyle anlatmaktır.

UYARI

Bu anlatımda

- ↳ Gözlem hâkimdir. (Görsellik söz konusudur.)
- ↳ İç veya dış özelliklerin ortaya konularak anlatılanın okuyucunun gözünde canlandırılması esastır.
- ↳ Varlıkların ayırıcı özelliklerini kelimelerle resimlendirmektedir.
- ↳ Öznel veya nesnel olabilir.
- ↳ Sıfatlar ve benzetmeler bolca kullanılır ve bunlar betimlemeyi canlı kılar.

4) Öyküleyici Anlatım Biçimi

Bir olayı; kişi, yer, zaman ilişkisi içinde anlatan yazı biçimidir. Öykülemde hareketlilik önemlidir. Bu nedenle de öyküleyici anlatım biçiminde hareketlilik bildiren "düştü, indi, çıktı, yürüyorlardı, gidiyor..." gibi çekimli eylemler sıklıkla kullanılır.

UYARI

Bu tip anlatım biçiminde;

- ↳ Olay hâkimdir.
- ↳ Yer, zaman ve şahıs kadrosunun bulunması esastır.
- ↳ Değişkenlik söz konusudur.
- ↳ Genellikle geçmiş zaman ifadesi kullanılır.

